

Utwór na 1000 muzyków

- [Utwór na 1000 muzyków](#)

Utwór na 1000 muzyków

Źródło: Maja Gordon, cc0.

Ważne daty

1860-1911 – lata życia Gustava Mahlera

1910 – premiera VIII symfonii Mahlera

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: Szymon Stec, cc0.

I. Muzyka w ujęciu historycznym – periodyzacja, język, właściwości i charakterystyka.

7. Romantyzm. Uczeń:

1) charakteryzuje muzykę romantyczną w kontekście estetyki epoki:

f) opisuje orkiestrę symfoniczną w romantyzmie (powiększenie składu, szczególnie u Hectora Berlioza i Gustava Mahlera, rola dyrygenta).

2) omawia cechy wybranych form muzycznych:

a) wielkie (sonata, symfonia, opera, dramat muzyczny, poemat symfoniczny, koncert).

6) zna pojęcia: kantylena, tempo rubato, transkrypcja fortepianowa, wirtuoz, uwertura koncertowa, muzyka programowa, leitmotiv, szkoła narodowa, instrumentacja.

II. Analiza i interpretacja dzieł muzycznych. Uczeń:

3. zna konteksty kulturowe i naukowe powstawania muzyki;

4. dokonuje analizy percepcyjnej, uwzględniając:

a) elementy muzyki,

b) podstawowe techniki kompozytorskie,

c) cechy stylów muzycznych,

d) strukturę gatunków i form muzycznych, ich zmiany i rozwój,

e) funkcje: np. religijna, społeczna, użytkowa, artystyczna i in.;

5. rozpoznaje cechy stylistyczne utworu reprezentującego określoną epokę muzyczną.

III. Tworzenie wypowiedzi związanych z historią i kulturą muzyczną. Uczeń:

1. wypowiada się w formie ustnej (np. dyskusja, prezentacja, debata) i/lub pisemnej (np. esej, referat) o dziełach muzycznych w oparciu o podstawową terminologię.

Nauczysz się

wskazywać [instrumentarium](#) VIII symfonii Mahlera;

opisywać sylwetkę Gustava Mahlera;

stosować właściwą terminologię muzyczną;

opisywać strukturę VIII symfonii Mahlera.

Wybitny symfonista – Gustav Mahler

Studio fotograficzne A. Dupont (rodzina Dupont), „Portret Gustava Mahlera”, 1909, Biblioteka Kongresu Stanów Zjednoczonych, Waszyngton, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Gustav Mahler, Symfonia No. 5, Adagietto, 1902, online-skills, CC BY 3.0

Gustav Mahler był wybitnym austriackim dyrygentem oraz kompozytorem tworzącym w duchu neoromantyzmu. Jako 15 latek uczęszczał do Konserwatorium Wiedeńskiego, gdzie studiował grę na fortepianie i kompozycję, następnie na Uniwersytecie Wiedeńskim na wydziale muzykologii. Już podczas studiów objawił swój talent kompozycyjny. Po studiach poświęcił się głównie karierze kapelmistrzowskiej, głównie operowej. Popularność zyskał dzięki niezwykle poprowadzeniu *Pierścienia Nibelunga* Ryszarda Wagnera w 1885 roku w Pradze. Został wtedy asystentem Artura Nikischa. Jego niezwykle zdolności jako dyrygenta przyczyniły się do sukcesu zawodowego – jednocześnie został zatrudniony w nowojorskiej Metropolitan Opera i Filharmonii Wiedeńskiej. Szczególnie ceniono go za kierowanie podczas wykonań Wagnera i Beethovena. W roku 1897 Mahler został dyrektorem Opery Wiedeńskiej i przyczynił się do uzyskania przez nią rangi pierwszej sceny operowej Europy. Na jego twórczość składały się głównie symfonie, które za

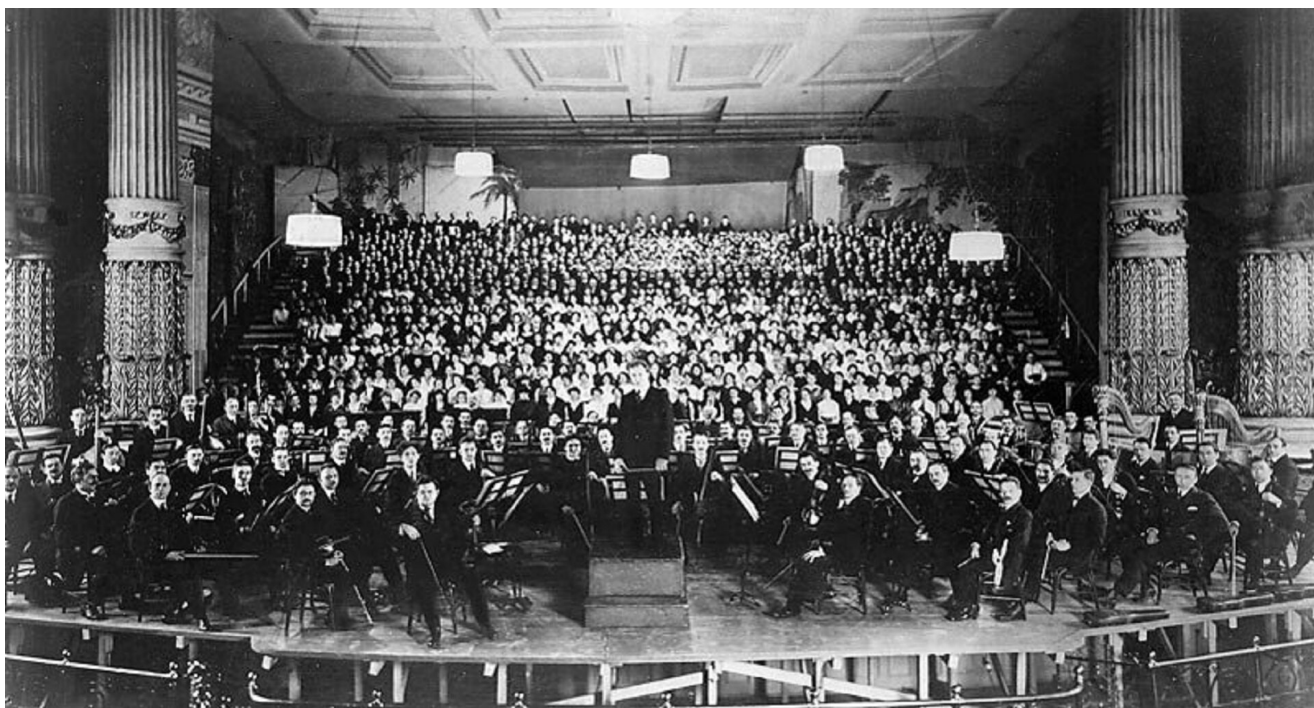
życia kompozytora nie cieszyły się popularnością. Obecnie muzykolodzy uważają go za jednego z najwybitniejszych symfonistów.

” **Gustav Mahler** (1860-1911) urodził się w rodzinie żydowskiego kupca (...). Pochodzenie zamykało mu drogę do najważniejszego muzycznego stanowiska w Cesarstwie Austriackim - dyrygenta Opery Wiedeńskiej. Nikt też nie przypuszczał, że starzejący się muzyk zdobędzie serce najpiękniejszej kobiety w Europie. A jednak Mahler potrafił zdobyć wszystko. (...) W lutym 1897 roku przyjął chrzest, co umożliwiło mu zdobycie wymarzonej dyrekcji Opery Wiedeńskiej. Odniósł wiele sukcesów, był bowiem w swej pracy pedantycznie dokładny. Był również tyranem, co z jednej strony gwarantowało absolutną precyzję realizacji jego artystycznych zamierzeń, z drugiej zaś - było źródłem narastających konfliktów. Po dziesięciu latach Mahler traci stanowisko. (...) Intensywna praca w Stanach Zjednoczonych, znaczone prawdziwymi triumfami Mahlera-dyrygenta, olśniewającego w Metropolitan Opera i w Filharmonii Nowojorskiej, nie odmieniła już kolei jego życia osobistego. (...) Gustav Mahler nie był za życia zbyt ceniony jako kompozytor - jego muzykę, opartą na wątkach literackich, zestawiającą cytaty z najtrywialniejszych utworów miejskiego folkloru Wiednia z najszlachetniejszymi przejawami własnej inwencji, określano wzgardliwym mianem „Kapellmeistermusik”. Chwalono instrumentację i znajomość orkiestry, lecz odmawiano tej muzyce głębszego znaczenia. Dopiero epoka postmodernizmu, otwarta na wielowątkowość postrzegania świata była w stanie w pełni oddać hołd dziełom Mahlera.

Źródło: <https://www.polskieradio.pl/8/22/Artykul/369189,Gustav-Mahler-genialny-dyrygent-tyran>

Symfonia tysiąca – VIII symfonia Mahlera

Za najbardziej monumentalne dzieło Mahlera, znacznie wyróżniające się w twórczości kompozytora, uważana jest *VIII Symfonia*, nazywana *Symfonią Tysiąca*, z uwagi na liczbę muzyków biorących udział w jej wykonaniu. Swoją premierę miała 12 września 1910 roku w gmachu monachijskiej Neue Musikfesthalle. Dzieło szybko zyskało popularność i okazało się sukcesem kompozytorskim Mahlera.

Tysiąc muzyków przed premierą VIII Symfonii Mahlera, 1916, Filadelfia, Stany Zjednoczone, dwutygodnik.com, CC BY-NC-ND 3.0 PL

Alexander Vinogradov (fot.), Simón Bolívar Symphony Orchestra of Venezuela (Wenezuelska Narodowa Orkiestra Symfoniczna im. Simóna Bolívara) w trakcie wykonywania VIII Symfonii (Symfonii Tysiąca) Mahlera, 2011, Filharmonia w Los Angeles, Stany Zjednoczone, darkhoneybass.info, CC BY 3.0

Alexander Vinogradov (fot.), Simón Bolívar Symphony Orchestra of Venezuela (Wenezuelska Narodowa Orkiestra Symfoniczna im. Simóna Bolívara) w trakcie wykonywania VIII Symfonii (Symfonii Tysiąca) Mahlera, 2011, Filharmonia w Los Angeles, Stany Zjednoczone, darkhoneybass.info, CC BY 3.0

Gustav Mahler, Symfonia No. 8 „Tysiąca”, Veni Creator Spiritus, 1910, online-skills, CC BY 3.0

Strukturalnie dzieło stanowi syntezę symfonii i kantaty. Potężna orkiestra, licząca prawie 200 osób, stanowi muzyczne tło do partii chóralnych (trzy chóry to 800 osób) oraz solistów (8 osób). Dzieło początkowo miało składać się z czterech programowych części, jednak podczas procesu część druga wchłonęła pozostałe dwie, ostatecznie zmieniając kompozycję na dwuczęściową. Pierwszą jest łaciński hymn *Veni Creator Spiritus*, a druga napisana została na podstawie *Fausta* Johanna Wolfganga von Goethego. Obydwa teksty łączy motyw miłości, o którą w pierwszej części proszą wierni, a w drugiej staje się wiecznym źródłem stworzenia.

” Kosmiczny wymiar treściowy realizuje (...) sfera tonalna utworu.

Zasadnicza tonacja symfonii, Es-dur, od czasów Mozarta i Beethovena była zarezerwowana dla kategorii najważniejszych – takich jak Bóg, Kosmos, duchowość, ideowość, wiara, modlitwa. Mahlerowski hymn do Ducha świętego nawiązuje więc do tych tradycji, a wybór tonacji doprecyzowuje intencję i charakter przesłania religijnego.

Drugą ważną tonacją jest w „VIII Symfonii” E-dur, zarezerwowana przez kompozytorów muzyki romantycznej dla obrazowania namiętnej miłości i niepowstrzymanego afektu erotycznego.

W „Symfonii Tysiąca” w E-dur rozbrzmiewają partie muzyczne połączone ze słowami odnoszącymi się do miłości, jednak pozbawionymi owego cielesnego kontekstu i sugerującymi wysublimowaną jakość duchową. Mahler przeznaczył tę tonację do wyartykułowania kluczowych słów traktujących o wleńiu miłości w serca wiernych, a także obdarzył nią płomienne arioso Doktora Marianusa skierowane do Matki Bożej. Obraz unoszącej się Mater gloriosa też zresztą utrzymany jest w tej tonacji.

Te dwie tonacje – Es-dur i E-dur – nie mają żadnych elementów wspólnych, są niespokrewnione i skrajnie odległe. Stanowią tym samym ucieleśnienie odrębnych, przeciwstawnych jakości:

religijności i żarliwości miłosnej, męskości i kobiecości, ducha i ciała. Ich zestawienie, dopełnienie i połączenie prowadzi do syntezy, pełni, zbawienia. Przekucie pragnienia zmysłowej miłości w duchową energię religijną oznacza transgresję, przejście od dążeń ziemskich do niebiańskich, przekroczenie doczesności i skierowanie ku sferze wiecznej, zastąpienie idei miłości cielesnej (Eros) przez duchową komunie (Agape).

Źródło: <https://www.dwutygodnik.com/arttykul/2379-mahler-bedecker-9-viii-symfonia.html>

Polecenie 1

Pierwsza część symfonii Mahlera napisana jest w języku łacińskim, druga zaś w niemieckim. Wyraź swoje zdanie na temat powodu decyzji kompozytora o wyborze tekstów w różnych językach.

W *Symfonii Tysiąclecia* Mahler stosuje rozbudowane instrumentarium. Standardową orkiestrę symfoniczną poszerza o niestandardowe sekcje, np. organy, mandoliny, fisharmonię. Orkiestrze towarzyszy bogata warstwa wokalna, składająca się z trzech chórów – dwóch mieszanych oraz dziecięcego. Grupa solistów składa się z trzech sopranów, dwóch altów, tenoru, barytonu i basu. Ze względu na brak możliwości technicznych związanych z udziałem tak rozbudowanej warstwy wykonawczej, symfonia jest bardzo rzadko wykonywana na żywo.

” Wielka waga poruszanych problemów zadecydowała też o rozbudowaniu ram dzieła pod względem czasu trwania i monumentalnego wolumenu brzmieniowego. Tylko tak potężny kształt dźwiękowy mógł ewokować w słuchaczach wizję Kosmosu

i Nieba, uprzystępnąć i zobrazować poruszaną problematykę. Zapoczątkowana przez Beethovena w „Eroice” tendencja do powiększania obsady wykonawczej i poszukiwania sugestywnych walorów brzmieniowych, adekwatnych do prezentowanego zakresu treściowego, znalazła w „VIII Symfonii” Mahlera punkt kulminacyjny, a jednocześnie przesilenie i kres: po „Symfonii Tysiąca” nastąpił odwrót od tej późnoromantycznej gigantomanii i poszukiwanie innych, bardziej stonowanych środków ekspresji.

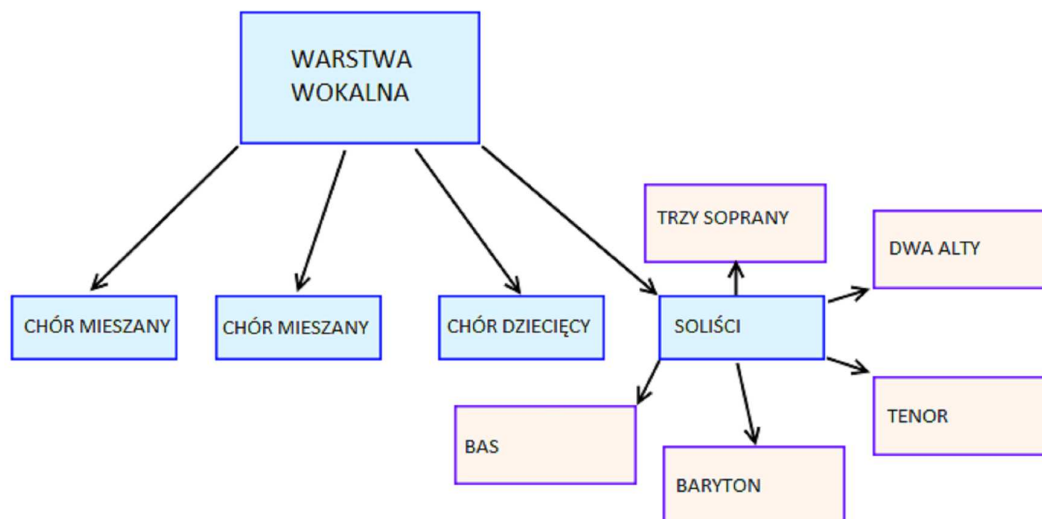
Źródło: <https://www.dwutygodnik.com/arttykul/2379-mahler-bedecker-9-viii-symfonia.html><https://www.dwutygodnik.com/arttykul/2379-mahler-bedecker-9-viii-symfonia.html>

Gustav Mahler, Symfonia No. 8 „Tysiąca”, część II (fragment), 1910, online-skills, CC BY 3.0

Instrumentarium VIII symfonii Mahlera

Instrumentarium VIII symfonii Mahler, online-skills, CC BY 3.0

Warstwa wokalna VIII symfonii Mahlera

Warstwa wokalna VIII symfonii Mahlera, Online-skills, CC BY 3.0

Polecenie 2

Symfonia VIII Mahlera stanowi monumentalne dzieło pod względem warstwy wykonawczej. Napisz co Twoim zdaniem chciał wyrazić kompozytor, dobierając instrumentarium kompozycji.

Zadania

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawdziwe zdania.

- Gustav Mahler był Niemcem.
- Gustav Mahler był zawodowym dyrygentem.
- Najbardziej znaną częścią twórczości Mahlera są symfonie.
- Gustav Mahler studiował w Konserwatorium Wiedeńskim.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Wysłuchaj nagrania. Wpisz nazwę przedstawionej na nim części VIII symfonii Mahlera.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Wpisz nazwę miejscowości, w której odbyła się premiera VIII symfonii Mahlera.

Odpowiedź:

.....

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Słownik pojęć

Instrumentarium

ogół instrumentów muzycznych używanych np. w danej epoce, w określonym zespole.

Kantata

utwór wokально-instrumentalny w nastroju uroczystym, złożony m.in. z arii, duetów i chórów.

Symfonia

utwór muzyczny przeznaczony na orkiestrę.

Biblioteka muzyczna

Studio fotograficzne A. Dupont (rodzina Dupont), „Portret Gustava Mahlera”, 1909, Biblioteka Kongresu Stanów Zjednoczonych, Waszyngton, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Gustav Mahler, Symfonia No. 5, Adagietto, 1902, online-skills, CC BY 3.0

Gustav Mahler, Symfonia No. 8 „Tysiaca”, Veni Creator Spiritus, 1910, online-skills, CC BY 3.0

Gustav Mahler, Symfonia No. 8 „Tysiaca”, część II (fragment), 1910, online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

<https://www.polskieradio.pl/8/22/Artykul/369189,Gustav-Mahler-genialny-dyrygent-tyran>

<https://www.dwutygodnik.com/artykul/2379-mahler-bedecker-9-viii-symfonia.html>

J. Chomiński, K. Wilkowska-Chomińska, *Historia muzyki*, PWM Warszawa 1989.